

De har begge skrevet fra barnsben av, de lever sammen og leser hverandres tekster. Paul Auster og Siri Hustvedt forteller her om livet som forfatter, hvorfor de ble forfattere, og hva de tenker om litteraturens fremtid i en stadig mer digital verden.

TEKST Mette Solberg Fjeldheim

LIVET, TANKEN, BLIKKET

– Bøker blir en del av deg, de er deg. Siri Hustvedts stemme er klokkeklar, nesten ungpikaktig. Den kler hennes elegante, vevre, likevel nordiske, åsyn. Ivrig og med sterkt engasjement snakker hun om de mange bøkene og tekstene hun har lest opp gjennom årene, noen av dem om igjen og om igjen. – Vi sluker bøker, fortsetter hennes mann, forfatterkollega og bestevenn. Austers stemme er naturlig nok betraktelig dypere, men også sterkt karismatisk, ru, og med et tydelig preg av New Jersey-aksent. – Jeg har lest så mange bøker: lyrikk, romaner, filosofi, historie ... Men Paul Auster leser ikke lenger bøker med samme hastighet som før, innrømmer han.

Du må tro at du har noe å si som er verdifullt.

Siri Hustvedt om forfatterrollen

Det litterære superparet fra Brooklyn er en svipptur innom Oslo. Likevel har de satt av tid til et eksklusivt lite intervju. Dagene her er få, og det er mye på agendaen. Så selv om klokka ikke er mer enn litt over ni, er de godt i gang med dagen allerede – dog noe mot sin egen vilje. For når man først har så celebret besøk i byen, er det mange som vil hilse på. Første punkt på dagens agenda var en bokprat for alle ansatte i Aschehoug forlag.

På plassen foran forlagshuset er fontenen stille, vannet er stengt av for sesongen. Damen av sten i midten har fått en hvit kappe over seg, hun troner over snøbadet under den kalde grå himmelen. Inne i forlaget er det varmt, og det blir servert kaffe og croissanter til en fullsatt kantine. Stemningen er spent og forventningsfull. Tett i tett sitter vi, med tente lys på bordene og venter.

Auster og Hustvedt kommer, de er punktlig – og de leverer. Knapt våkne, med hendene godt knyttet rundt hver sin kopp varm drikke, setter de seg i sine tildelte stoler på scenen. Siri slanger sine slanke lange ben om hverandre og lener seg godt tilbake. Paul, på motsatt side av scenen, halvt sitter, halvt ligger, tilsynelatende avslappet med beina strakt fremfor seg. Anklene henger lett utenfor scenekanten. Velvillig til sinns, men ikke uten et lite spor av motvilje. Dette er et ugudelig tidspunkt å stå opp på, skal en tro Paul Austers lille kommentar: Kunne vi ikke heller ha invitert dem på ettermiddagen? Man kunne tro dette var to kunstnere som jobbet hele natta og sov halve dagen. Slik er det ikke.

– Jeg står opp tidlig og starter arbeidsdagen i sju-åttetiden. Jo tidligere jeg starter, jo bedre er det. For da får hun også gjort mer og lest mer på ettermiddagen, sier Siri.

– Hvis jeg er i begynnelsen av boka jeg skriver, våkner jeg i sju-åttetiden, litt senere enn min kone. Paul trenger litt mer tid på seg om morgenen. Da leser han avisen, drikker te, og når han så begynner å våkne, spaserer han til en leilighet i nabolaget, hvor han skriver. Men om han er på slutten av boka, våkner han gjerne enda tidligere.

Paret er ikke Norge kun for å besøke Oslo. De er nærmest på en liten turné i Skandinavia. Etter en svært vellykket åpning av Litteraturhuset i Bergen, hvor de begge var hovedattraksjonen, har de tatt turen innom Oslo, før veien går videre til Stockholm og *Skavlan*. Men først rekker vi en prat om forfatterrollen, inspirasjon og litteratur. Vi har skjermet oss en halvtimes tid inne i Aschehougs fineste møterom, det med utsyn mot piazzaen midt i Oslo sentrum.

– *Its funny, I walk around feeling that ...* Auster nøler litt, før han fortsetter. – Vi er alle en del av samme familie. Kleist, Kafka, Montaigne ... de er så integrert i den jeg er nå. Det betyr ikke noe hvor lenge de har vært døde, inni meg er de fullt ut levende. Det er som om jeg forestiller meg at vi skal møtes i himmelen og ha samtaler der.

Siri bryter inn. – Jeg tror dette gjelder alle forfattere. Men jeg tror at kvinners posisjon i litteraturen er annerledes, det har vært annerledes. Det er ikke så lett for kvinner å føle seg som en del av familien, som menn gjør. Det er en stor sorg for meg må jeg si ... Auster kremter, Siri fortsetter tankerekken, – ... at når folk huker av alle store forfattere, er det svært få kvinnelige forfattere blant dem.

Auster: – Men Siri, jeg snakker igjen og igjen om outsiderne. Så var de i gang igjen. Ekteparet som er hverandres beste venner, kollegaer, foreldre til musikeren Sophie, som leser hverandres tekster og som sitter oppe om kveldene og drøfter litteratur og filosofi, har kommet til et tema hvor de tydeligvis ikke enes til fulle.

Vi skal tilbake til kvelden før, da Siri og Paul ble intervjuet av psykiateren Finn Skårderud på Victoria Jazz Scene på Karl Johan. Med fullsatt sal, og det kunne vært tre ganger så mange gjester om det hadde vært plass, drøftet de hvordan kvinner ikke alltid har hatt det like lett som forfattere. Eksempelet de trakk fram da, som nå, er Emily Dickinson. Dette er kvinnen Siri ser til for å illustrere forfatterrollen. – Uansett

hva folk sier når de kritiserer deg, sier de ikke vil ha deg, må noe i deg være noe stort, hardt og insisterende på at du har noe viktig du vil dele. – Du må virkelig være tøff, sier Siri om forfatterrollen. – Man må være like tøff som Emily Dickinson.

Finn Skårderud spør Paul Auster om hva det er som driver ham som forfatter.

– *I tend to look at writing and the compulsion to write an illness.* Han forklarer det med at friske mennesker trenger ikke skrive. – Svært få mennesker som er integrert i samfunnet, lykkelige mennesker, ønsker å sitte alene i et rom og skrive. De fleste mennesker er fornøyd med livet sitt, og kanskje leser de en roman en gang iblant, sier han. Men kunstnere, som Auster kaller «walking wounded», mener han må utforske ting på en måte folk flest ikke har lyst til. Han hevder videre at det må et begjær til for å skrive, og at det er forfatterens bidrag til verden, ved å utgi bøker. Når unge skrivende kommer opp til Paul Auster og sier de vil bli forfattere, svarer han – Ikke gjør det! Du kommer ikke til å tjene noen penger. Du får ingen glorie. Du kommer til å lide. Men – du vil kanskje oppleve å ferdigstille noe.

Med dette friskt i minne, konfronterer jeg dem begge med dette: *Mener de virkelig å advare strebende unge forfattere så sterkt mot å bli forfattere?*

– Det er Paul som sier det, ikke jeg, parerer Hustvedt. Men hun tror ikke at man kan bli forfatter uten å elske bøker og andre forfattere, og man må ha lyst til å bli som disse forfatterne. – Det blir så viktig, som en utenfra- og inn-prosess, sier hun. Men så, når du opplever at du blir forfatter, som hun og Auster har blitt, blir det en innenfra- og ut-prosess: – Du bestemmer deg for at du har noe å si, noe som er en arrogant holdning, men du må ha det: Du må tro at du har noe å si som er verdifullt.

Auster vil fortsatt ikke anbefale hvem som helst å bli forfatter. Likevel. De setter begge pris på å være inspirasjonskilder til andre som har lyst å skrive.

– Det er en flott ting å vite at vi inspirerer andre til å skrive, sier Hustvedt om den saken. Det er en av de beste komplimenter hun kan få.

Så hvilke forfattere har Auster og Hustvedt selv lest og latt seg inspirere av?

Nå for tiden, leser de helst sine venner. Coetzee, Rushdie, DeLillo. Men det var klassikerne som satte dem i gang:

Det var den sommeren Siri var 13 det hele startet. Den sommeren leste hun

roman etter roman. Noe hadde skjedd; hun hadde krysset terskelen til å lese bøker med liten skrift. Hun mener det sannsynligvis var noe i hjernen som gjorde at hun da klarte å lese mer komplisert tekst. Hun hadde lagt sin elsk på klassikere som Brontë, Austen og Dickens i særdeleshet. Så kom hun til *David Copperfield*.

– *I thought to myself that ... if this is what books are like, this is what I want to do.*

For Auster startet det litt tidligere. – Da jeg var åtte–ni var jeg allerede en pasjonert leser. Jeg leste sportsromaner. Hustvedt nikker gjenkjennende. Slik var det for henne også, men hun leste jenteromaner. R.L. Stevenson var den første forfatteren Auster var knyttet til. – Jeg begynte forresten å skrive da jeg var ni, men bare for moro skyld, det var dikt – virkelig dårlige dikt.

Her bryter Hustvedt inn – Hvis det er slik du skal datere det ... Jeg var ni, og jeg skrev en roman da jeg var 11. Den hadde kapitler, og et av dem var kalt «Danger», ler hun.

– Jeg var 12 da jeg skrev en kriminalroman. Senere enn deg, *I was a little slower* skyter Auster inn. Da han var

Men hva tror de om litteraturens fremtid i en stadig mer digital verden?

Auster lener seg tilbake i stolen, vipper på de to bakerste beina. – *It doesn't matter!* Han tror ikke papirbøker vil dø ut, men at litteraturen vil finnes i mer varierte utgivelser. Han ramser opp: Selv om tv kom på markedet, døde ikke radioen ut. Fly eliminerte heller ikke tog. Slowfood er kommet som en motvekt til fastfood.

Men den utviklingen han frykter mest, er at enhver forfatter blir sin egen forlegger. At det er forfatterne med det beste forretningstalantet som vinner. Men, som Auster sier: – *Literature will never die!*

Mette Solberg Fjeldheim er markedsansvarlig for skjønnlitteratur og dokumentar i Aschehoug.

I've been wanting to write since I was 15, which means I've been writing for 50 years now.

Paul Auster om det å være forfatter.

14, begynte han å bevege seg inn i de voksne, mer alvorlige ting. Nå leste han Voltaires *Candide*, noe han syntes var «absolutely funny». Som 15-åring leste han Dostojevskijs *Forbrytelse og straff*. Og tenkte det samme som Siri: – *If this is what books can be, I wanna write books.* Siden har han skrevet. Hans forfatterskap har nå vart i 50 år. Og han har ennå flere bøker på lager.

For tiden skriver Paul Auster på en ny selvbiografisk bok, en oppfølger til *Vinteroppteignelser*. Tittelen er *Report from the Interior*. Boka er i fire deler og handler om hans tidligere år, hans indre, åndelige liv og utviklingen av ideer.

Siri Hustvedt utga sin første diktsamling i 1982 og fortsatte senere med romaner og essays. Hun har ingen planer om å gi seg som forfatter med det første. Hun har så mye hun vil utrette de neste ti årene. Hennes essaysamling *Living, Looking, Thinking* utgis på norsk nå i høst, og hun skriver samtidig på en roman som er ventet utgitt på norsk i 2014.

HVORDAN SER, HUSKER og føler vi?
HVORDAN FORHOLDER VI oss til andre mennesker?
HVA INNEBÆRER DET å sove, drømme, snakke?
HVA ER SELVET?

I *Livet, tanken, blikket* samler Siri Hustvedt 32 essays skrevet mellom 2006 og 2011. I disse fascinerende, levende og engasjerende tekstene viser Hustvedt hva som ligger bak romanene hennes: En veldig nysgjerrighet på hvem vi er og hvordan vi ble slik. Her deler hun sin kunnskap om filosofi, nevrovitenskap, psykologi, psykoanalyse og litteratur. Første del, *Livet*, henter sitt stoff fra forfatterens eget liv. I *Tanken* utforsker hun temaer som minner, følelser og fantasi. *Blikket* handler om billedkunst.

Hustvedts unike syntese av kunnskaper fra mange ulike felt, der hun altså trekker på både erfaringer fra eget liv og fra innsikt hun har fått fra kunst og vitenskap, gjør at hun med stor troverdighet kan stille det helt store spørsmålet, det som opptar henne mer enn noe annet: Hva betyr det å være menneske?

Siri Hustvedt
Livet, tanken, blikket

399,-
9788203218323

Oversatt av
Einar Blomgren,
Ika Kaminka

Tilgjengelig som e-bok